

Rapport

Vrijwilligerswerk in de gemeente Edam- Volendam

Resultaten van een bevolkingsonderzoek
onder volwassenen

Vrijwilligerswerk in de gemeente Edam-Volendam

Resultaten van het vragenlijstonderzoek onder volwassenen in Edam-Volendam

In opdracht van de gemeente Edam-Volendam

Mulier Instituut

Eva Heijnen

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het Mulier Instituut.

© Mulier Instituut

Utrecht, 27 mei 2024

www.mulierinstituut.nl

info@mulierinstituut.nl

Disclaimer

U mag delen uit deze publicatie overnemen op voorwaarde van bronvermelding: auteur(s), de titel van de publicatie en het jaar van uitgave.

Er gelden gebruiksvoorwaarden voor de foto's in deze publicatie. Neem foto's daarom niet over zonder toestemming van het Mulier Instituut.

Over ons

Het Mulier Instituut doet sportonderzoek voor beleid en samenleving. Voor overheden, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen, sportorganisaties en bedrijven onderzoeken we allerlei thema's op het gebied van sport en sportief bewegen: van de sportdeelname van (groepen) Nederlanders tot de motorische vaardigheden van kinderen, en van diversiteit en inclusie in de sport tot de economische impact van sportevenementen.

Het Mulier Instituut is een onafhankelijke stichting zonder winstoogmerk.

Ons doel is bijdragen aan goed onderbouwd beleid, gericht op de bevordering van sport, sportief bewegen en versterking van de sportsector. Dit doen we op verschillende manieren:

We verzamelen data en monitoren de Nederlandse sportsector en beleidsprogramma's.

We ontwikkelen kennis en onderzoeksmethoden via verkennende en verdiepende studies.

We duiden onderzoeksuitkomsten en vertalen deze naar de beleidspraktijk.

We onderbouwen beleidsbeslissingen met expertise en advies.

We bieden gevraagd en ongevraagd duiding en reflectie in de rol van 'kritische vriend' van de sportsector.

We zetten ons in voor de bevordering van de sportwetenschap.

Inhoudsopgave

Vrijwilligerswerk in de gemeente Edam-Volendam

Samenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Achtergrond en aanleiding	7
1.2 Methode	7
2 Betrokkenheid	9
2.1 Deelname	9
2.2 Werkzaamheden	12
3 Tevredenheid en waardering	14
3.1 Tevredenheid	14
3.2 Ervaringen	14
3.3 Waardering	16
4 Motieven en belemmeringen	19
4.1 Motieven	19
4.2 Belemmeringen	20
4.3 Vrijwilligerswerk in de toekomst	21
5 Conclusie & aanbevelingen	22
5.1 Conclusie	22
5.2 Aanbevelingen	24
Bronnen	27
Bijlage 1 - Achtergrondkenmerken steekproef	28

Vrijwilligerswerk Edam-Volendam

Achtergrond en aanleiding

De gemeente Edam-Volendam wil meer inzicht in het vrijwilligerswerk voor en door haar inwoners. In welke mate zijn zij als vrijwilliger actief of willen zij actief zijn, wat zijn hun motieven en wat is het belang van vrijwilligerswerk? En welke demografische ontwikkelingen spelen er en wat kunnen die betekenen voor het vrijwilligerswerk in de gemeente?

De gemeente heeft het Mulier Instituut daarom gevraagd een inwonersonderzoek naar het vrijwilligerswerk in de gemeente uit te voeren. De resultaten kunnen haar helpen het vrijwilligerswerk in de gemeente te versterken.

Belangrijkste bevindingen

- In 2023 heeft 47 procent van de bevolking van Edam-Volendam (18-80 jaar) vrijwilligerswerk gedaan. Dat is hoger dan landelijk in 2022 (41%).
- 23 procent van de inwoners is bekend met het vrijwilligersplatform Edam-Volendam voor elkaar.
- 39 procent van de vrijwilligers in Edam-Volendam zet zich in voor een sportvereniging.
- Vrijwilligers waarderen het vrijwilligerswerk gemiddeld met een 8,2.
- 40 procent van de vrijwilligers profiteert van kennis uit hun betaalde werk.
- 10 procent van de vrijwilligers geeft aan dat hun werkgever rekening houdt met vrijwilligerswerk van hun werknemers.
- 88 procent van de vrijwilligers heeft het gevoel gewaardeerd te worden voor hun inzet.
- Anderen helpen, iets betekenen voor de vereniging/organisatie en leuk om te doen zijn belangrijke redenen om vrijwilligerswerk te doen.
- Tijdsgebrek is de belangrijkste belemmering voor niet-vrijwilligers, gevolgd door een voorkeur voor andere activiteiten.
- 22 procent van de inwoners die in 2023 vrijwilligerswerk deden, wil in de toekomst meer vrijwilligerswerk doen. Van de niet-vrijwilligers in 2023 staat 26 procent open voor vrijwilligerswerk in de toekomst.

Conclusie en aanbevelingen

Bijna de helft van de inwoners in Edam-Volendam is vrijwilliger in 2023, maar er liggen mogelijkheden om deze inzet te verhogen en nieuwe vrijwilligers aan te trekken. We raden aan de waardering voor vrijwilligers te intensiveren, de bekendheid van het vrijwilligersplatform 'Edam-Volendam voor elkaar' te vergroten en werkgevers aan te moedigen vrijwilligerswerk voor hun werknemers te faciliteren.

Inleiding

In dit rapport geven we inzicht in de mate waarin de inwoners van de gemeente Edam-Volendam deelnemen aan vrijwilligerswerk, de tevredenheid over en waardering van het vrijwilligerswerk en motieven en belemmeringen om vrijwilligerswerk te doen. In dit eerste hoofdstuk beschrijven we de achtergrond en aanpak van het onderzoek.

1.1 Achtergrond en aanleiding

De gemeente Edam-Volendam wil graag meer inzicht in het vrijwilligerswerk voor en door de inwoners van Edam-Volendam. In welke mate zijn zij als vrijwilliger actief of willen zij actief zijn, wat zijn hun motieven en wat is het belang van vrijwilligerswerk? En welke demografische ontwikkelingen spelen er en wat kunnen die betekenen voor het vrijwilligerswerk in de gemeente?

Daarom heeft de gemeente het Mulier Instituut gevraagd een inwonersonderzoek naar het vrijwilligerswerk in de gemeente Edam-Volendam uit te voeren. De resultaten van dit onderzoek kunnen de gemeente Edam-Volendam helpen het vrijwilligerswerk in de gemeente te versterken.

1.2 Methode

Opzet

Het Mulier Instituut heeft namens de gemeente Edam-Volendam de informatie verzameld via een veldwerkonderzoek onder haar bevolking. Daarbij hebben we gebruikgemaakt van een online vragenlijst.

Om toegang tot de online vragenlijst te krijgen, heeft een deel van de bevolking (zie respons) een uitnodigingsbrief gekregen. Daarin stonden een QR-code en een link naar de vragenlijst. Het Mulier Instituut heeft de QR-code en link bij de gemeente Edam-Volendam aangeleverd. De gemeente heeft deze gekoppeld aan de geselecteerde respondenten en de uitnodigingsbrieven verzonden.

Vragenlijst

Het Mulier Instituut stelde in samenspraak met de gemeente de vragenlijst samen. De vragenlijst is onder andere gebaseerd op metingen over vrijwilligerswerk van het CBS. In de vragenlijst komen de volgende thema's aan de orde:

- betrokkenheid bij vrijwilligerswerk: onder andere deelname, typen verenigingen/organisaties waar het vrijwilligerswerk plaatsvindt en werkzaamheden;
- tevredenheid met het vrijwilligerswerk en de waardering;
- motieven en belemmeringen om vrijwilligerswerk te doen (nu en in de toekomst).

Respons

In totaal heeft Edam-Volendam op 1 januari 2023 28.398 inwoners tussen de 18 en 80 jaar. De gemeente heeft 4.000 van deze inwoners uit de gemeentelijke basisadministratie geselecteerd voor dit onderzoek en een uitnodigingsbrief gestuurd. In principe had elke inwoner een gelijke kans om voor het onderzoek te worden geselecteerd. 309 volwassenen (18-80 jaar) hebben gereageerd. Dat betekent een responspercentage van 7,7 procent.

Meer achtergrondkenmerken van de steekproef staan in bijlage 1.

Veldwerkperiode

De veldwerkperiode voor dit onderzoek liep van december 2023 tot en met halverwege februari 2024.

Verwerking en weging van gegevens

Na het veldwerk hebben we de vragenlijstgegevens verwerkt en via tabellen gerapporteerd. Een onderdeel van de verwerking is de weging van de gegevens. Wegen is noodzakelijk om onevenwichtigheden naar achtergrondkenmerken op te vangen. In dit onderzoek hebben bijvoorbeeld meer 55-plussers en hoogopgeleiden gereageerd.

Correctie/weging vindt plaats door gebruik te maken van algemeen bekende gegevens. Voor dit onderzoek zijn dat de verdeling naar geslacht, leeftijd en opleiding. Op deze kenmerken is de steekproef een representatieve afspiegeling van de bevolking in Edam-Volendam. De cijfers van de populatie van de gemeente Edam-Volendam hebben we verkregen via het CBS.

De relatief lage respons maakt het lastig om uitspraken naar deelgroepen te doen. Het is belangrijk hier rekening mee te houden bij het interpreteren van de resultaten. Dit betekent ook dat we sommige resultaten alleen in de lopende tekst noemen, zonder percentages.

Percentages in figuren en tabellen tellen niet altijd op tot 100 procent vanwege afronding of doordat mensen meerdere antwoorden konden geven.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 gaat over de betrokkenheid bij het vrijwilligerswerk in Edam-Volendam. In hoofdstuk 3 gaan we in op de tevredenheid met en waardering van het vrijwilligerswerk in Edam-Volendam. In hoofdstuk 4 bespreken we de motieven en belemmeringen om vrijwilligerswerk te doen en voorwaarden om dat in de toekomst te doen.

We sluiten het rapport af met enkele samenvattende conclusies en aanbevelingen in hoofdstuk 5.

Betrokkenheid

In dit hoofdstuk beschrijven we de deelname aan vrijwilligerswerk door volwassenen (18-80 jaar) in de gemeente Edam-Volendam.

2.1 Deelname

Van de bevolking van de gemeente Edam-Volendam van 18 tot en met 80 jaar was 47 procent als vrijwilliger in 2023 actief, 53 procent niet (figuur 2.1). Doorgerekend naar de totale bevolking betekent dit dat er in 2023 17.277 vrijwilligers (18-80 jaar) in Edam-Volendam waren. In 2022 deed 41 procent van de Nederlandse bevolking (15 jaar en ouder) aan vrijwilligerswerk (CBS, 2023a).

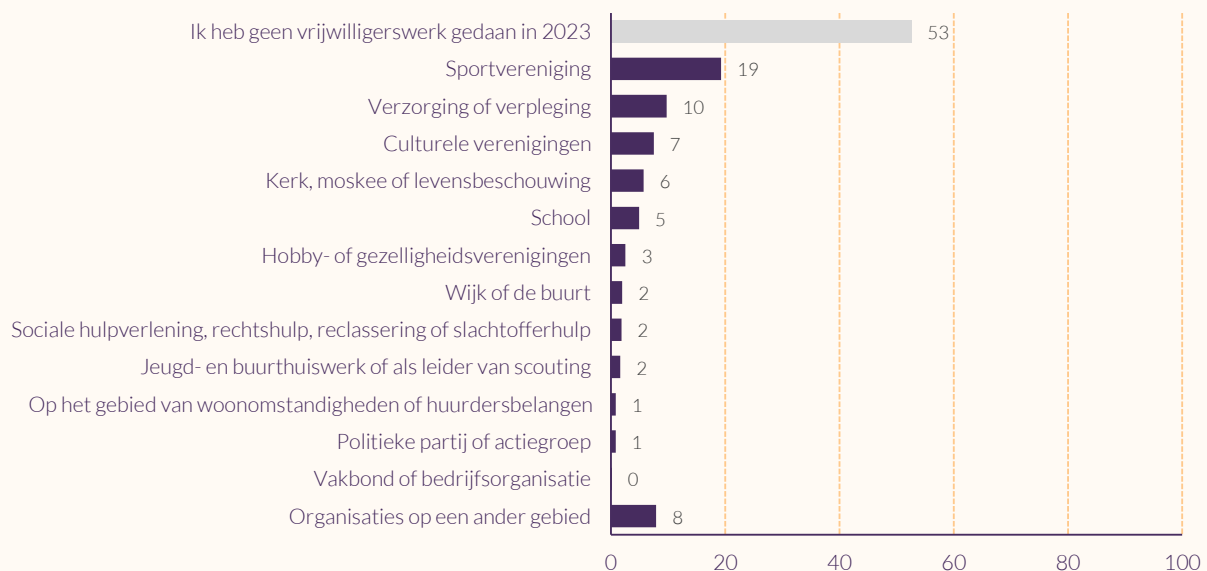
Van de vrijwilligers in Edam-Volendam doet 39 procent vrijwilligerswerk bij een sportvereniging (niet in figuur). Deze vrijwilligers zijn het meest actief bij voetbalverenigingen, gevolgd door de atletiekvereniging. In mindere mate noemen ze sporten zoals schaatsen, tennis, zwemmen en wielrennen (niet in figuur).

17 procent van de vrijwilligers in Edam-Volendam doet in 2023 vrijwilligerswerk bij culturele verenigingen. De erfgoed-/oudheidkundeverenigingen, muziekverenigingen en festivals noemen ze het meest (niet in figuur).

Figuur 2.1

Deelname aan vrijwilligerswerk, bevolking van 18-80 jaar in de gemeente Edam-Volendam (2023)

(in procenten, n=309, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: online vragenlijst inwoners gemeente Edam-Volendam 2023, Mulier instituut.

Degenen in Edam-Volendam (n=173) die in 2023 vrijwilligerswerk hebben gedaan, hebben we gevraagd of iemand binnen hun gezin (waaronder zichzelf) in 2023 lid was van de organisatie/vereniging waar zij het vrijwilligerswerk deden. 39 procent geeft aan dat er geen lidmaatschap is bij deze organisatie/vereniging. Bij 34 procent is er binnen het gezin een lidmaatschap voor de betreffende sportvereniging. Dat geldt in mindere mate voor een lidmaatschap van de kerk/moskee/levensbeschouwelijke groep en/of culturele vereniging.

Demografische kenmerken

Het aandeel vrijwilligers in de gemeente Edam-Volendam naar demografische kenmerken in 2023 staat in tabel 2.1. We zien dat:

- de mannen vaker vrijwilligerswerk doen dan de vrouwen;
- 71 procent van de 67-80-jarigen (pensioenleeftijd) aan vrijwilligerswerk doet, wat aanzienlijk hoger is dan onder de jongere leeftijdsgroepen;
- hoogopgeleiden vaker vrijwilligerswerk doen dan middelbaar en laagopgeleiden;
- gepensioneerden en werklozen/werkzoekenden in vergelijking met de andere maatschappelijke posities vaker vrijwilligerswerk doen;
- mantelzorgers iets minder vaak vrijwilligerswerk doen dan volwassenen die geen mantelzorg geven.

Tabel 2.1**Aandeel vrijwilligers naar demografische kenmerken 18-80 jaar in de gemeente Edam-Volendam (2023)**

(in procenten, n=173)

Totaal	47
<hr/>	
Geslacht	
Man	53
Vrouw	42
<hr/>	
Leeftijd	
18-50 jaar	37
51-66 jaar	47
67-80 jaar	71
<hr/>	
Opleiding	
Laag	47
Middelbaar	42
Hoog	57
<hr/>	
Huishouden	
Alleenstaand	53
Gezin met kinderen	41
Twee personen zonder (thuiswonende) kinderen	60
<hr/>	
Maatschappelijke positie	
Werkende met betaald werk/eigen bedrijf	43
Werkloos/werkzoekend	60
Gepensioneerd of met vervroeg pensioen	72
Arbeidsongeschikt	37
Scholier of studerende	15
Huisman/huisvrouw	34
Anders	20
<hr/>	
Geven van mantelzorg	
Ja	42
Nee	49
Weet ik niet	12

Bron: online vragenlijst inwoners gemeente Edam-Volendam 2023, Mulier instituut.

Tijdsinvestering

De vrijwilligers in Edam-Volendam hebben we gevraagd hoeveel tijd zij in 2023 besteden aan hun vrijwilligerswerk bij één of meerdere organisaties/verenigingen (niet in figuur):

- De vrijwilligers in Edam-Volendam besteden tussen de 3 uur per jaar en 1.300 uur per jaar (omgerekend 25 uur per week) aan hun vrijwilligerswerk, met een mediaan¹ van 104 uur per jaar (2 uur per week).
- De vrijwilligers bij de sportvereniging² (n=59) noemen een minimum van 2 uur per jaar en een maximum van 1.040 uur per jaar (omgerekend 20 uur per week), met een mediaan van 100 uur per jaar (bijna 2 uur per week).

Naast het aantal uur per jaar hebben we gevraagd hoeveel jaar iemand al vrijwilligerswerk doet. Ook vrijwilligerswerk buiten Edam-Volendam telt mee. De vrijwilligers in Edam-Volendam doen tussen de 1 en 60 jaar vrijwilligerswerk, met een mediaan van 15 jaar en modus van 10 jaar (niet in figuur).

Bekendheid met vrijwilligersplatform Edam-Volendam voor elkaar

Het vrijwilligersplatform [Edam-Volendam voor elkaar](#) is in 2021 opgericht om het voor zowel vraag als aanbod makkelijker te maken elkaar te vinden. Organisaties en verenigingen kunnen hulpvragen op het platform plaatsen, zodat de inwoners van Edam-Volendam daarop kunnen reageren. Een inwoner kan zichzelf ook als hulpaanbieder op het platform zetten.

Bijna een kwart van de inwoners (23%) van Edam-Volendam is bekend met het vrijwilligersplatform Edam-Volendam voor elkaar (niet in figuur). Zeven op de tien inwoners (71%) zijn niet bekend met het platform en 6 procent weet het niet.

De inwoners die in 2023 vrijwilligerswerk deden, zijn vaker bekend met het platform dan inwoners die geen vrijwilligerswerk deden. Daarnaast zijn 18-50-jarigen minder bekend met het platform dan de oudere leeftijdsgroepen (niet in figuur).

2.2 Werkzaamheden

Voor 40 procent van de vrijwilligers in Edam-Volendam in 2023 betekent het vrijwilligerswerk het organiseren of begeleiden van activiteiten, training of scholing (figuur 2.2). Specifiek voor vrijwilligers bij de sportvereniging (n=68) ligt dit percentage nog iets hoger: daar gaf de helft van de vrijwilligers aan zich bezig te houden met het organiseren of begeleiden van activiteiten. De werkzaamheden bij sportverenigingen hebben een groot aandeel in het totale beeld aan werkzaamheden van de vrijwilligers in Edam-Volendam.

¹ We hebben ervoor gekozen om de mediaan en modus te laten zien in plaats van het gemiddelde. De mediaan is de middelste waarde van een reeks geordende waarden. De modus is het getal dat het meest voorkomt. Deze centrummaten zijn minder gevoelig voor uitschieters.

² De n bij de andere organisaties was te laag om afzonderlijke resultaten van te laten zien.

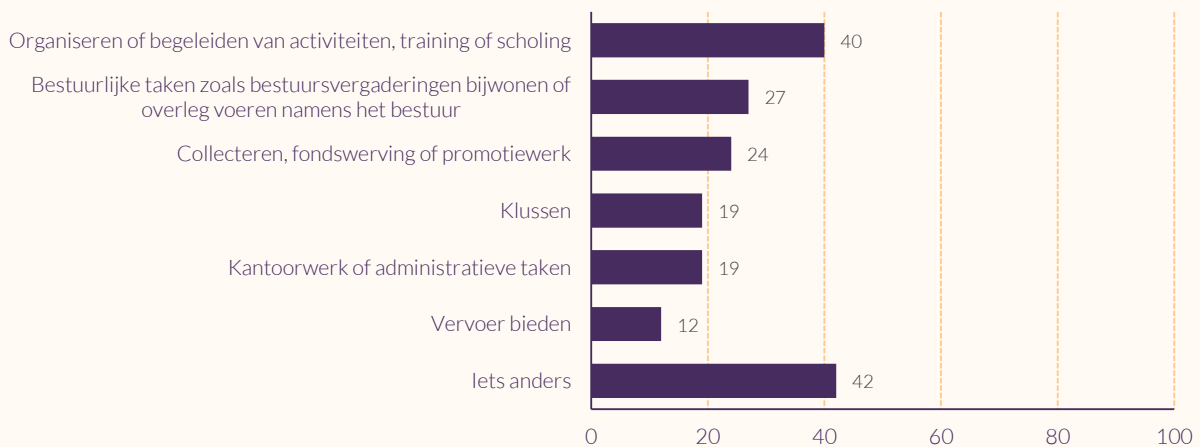
42 procent van de vrijwilligers geeft aan zich (ook nog) bezig te houden met 'iets anders' dan bestuurlijke taken, collecteren, administratieve taken, vervoer bieden of klussen. We hebben niet gevraagd wat ze daarmee bedoelen.

Verder zien we dat vrouwen vaker collecteren dan mannen (niet in figuur). Vrijwilligers van 51 jaar en ouder doen vaker bestuurlijke taken dan vrijwilligers onder de 50 jaar. Dit geldt ook voor collecteren en kantoorwerk/administratie.

Figuur 2.2

Werkzaamheden in vrijwilligerswerk van vrijwilligers 18-80 jaar in de gemeente Edam-Volendam (2023)

(in procenten, n=173, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: online vragenlijst inwoners gemeente Edam-Volendam 2023, Mulier instituut.

Inzet op doelgroepen

23 procent van de vrijwilligers in Edam-Volendam geeft aan dat hun vrijwilligerswerk op alle doelgroepen gericht is (niet in figuur). Alle leeftijdsgroepen worden in een bepaalde mate genoemd:

- kinderen van 4 tot 12 jaar (26%);
- jongeren van 12 tot 18 jaar (16%);
- jongvolwassenen van 18 tot 24 jaar (16%);
- volwassenen van 24 tot 65 jaar (23%);
- ouderen van 65 jaar en ouder (26%).

Specifieke groepen zoals vluchtelingen, personen met overgewicht, personen met een migratieachtergrond en werkzoekenden/werklozen noemen de vrijwilligers relatief weinig.

Vrijwilligerswerk voor kinderen en jongeren noemen 18-50-jarigen vaker dan de oudere leeftijdsgroepen. Daarnaast doen mannen vaker dan vrouwen in Edam-Volendam vrijwilligerswerk voor jongeren, bijvoorbeeld bij de sportvereniging.

Tevredenheid en waardering

In dit hoofdstuk beschrijven we de tevredenheid van de inwoners van de gemeente Edam-Volendam over het vrijwilligerswerk dat zij uitvoeren en hun ervaringen daarbij. Daarnaast gaan we in op de waardering die zij krijgen voor hun vrijwillige inzet.

3.1 Tevredenheid

We hebben de vrijwilligers in Edam-Volendam gevraagd hun tevredenheid met hun vrijwilligerswerk uit te drukken in een rapportcijfer van één tot tien. De vrijwilligers in Edam-Volendam geven gemiddeld een 8,2 (niet in figuur). Slechts 3 procent drukt hun tevredenheid uit met een 5 of lager.

Vervolgens hebben we de vrijwilligers gevraagd hun tevredenheid toe te lichten. Het overgrote deel van de antwoorden is positief. Een aantal thema's/onderwerpen noemen meerdere vrijwilligers, zoals:

- het plezier, de energie en voldoening die het vrijwilligerswerk geeft;
- de waardering die de vrijwilligers krijgen voor het werk dat ze doen;
- van betekenis kunnen zijn door een bijdrage te leveren aan de maatschappij en/of vereniging;
- het opdoen van nieuwe, leuke contacten.

'Het is leuk om iets te kunnen betekenen voor andere mensen, daarbij gebruik makend van je eigen werk- en levenservaring.'

Enkele vrijwilligers noemen een paar punten die de ontevredenheid kunnen verklaren:

- De belasting is groot en er wordt veel van vrijwilligers verwacht;
- Het aantal vrijwilligers neemt af en het is lastig om nieuwe vrijwilligers te werven;
- Steeds dezelfde mensen doen het vrijwilligerswerk.

'Helaas zie je overal dezelfde gezichten/mensen die zich als vrijwilliger inzetten. De vraag wordt steeds urgenter en de vijver om uit te vissen steeds kleiner.'

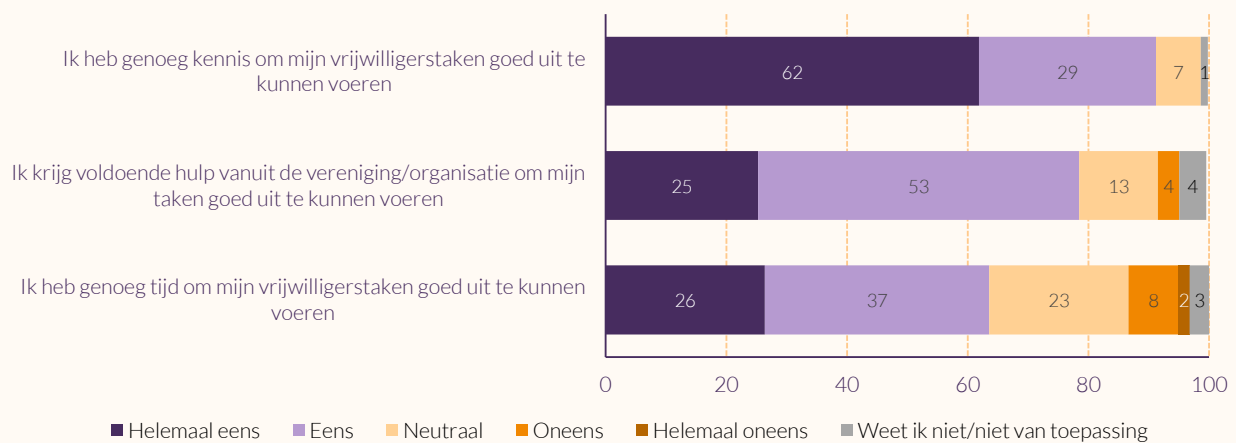
3.2 Ervaringen

Met een aantal stellingen hebben we vrijwilligers in de gemeente Edam-Volendam gevraagd welke ervaringen zij hebben met hun vrijwilligerswerk (figuur 3.1).

Negen op de tien vrijwilligers (91%) in Edam-Volendam vinden dat zij genoeg kennis bezitten om hun vrijwilligerstaken goed uit te voeren. Bijna acht op de tien (78%) krijgen voldoende hulp vanuit de vereniging/organisatie om hun taken goed uit te voeren.

63 procent van de vrijwilligers heeft genoeg tijd om hun vrijwilligerstaken goed uit te voeren. 10 procent ervaart niet genoeg tijd. Vrouwen geven vaker dan mannen aan dat zij niet genoeg tijd ervaren om hun taken goed uit te voeren (niet in figuur). Dit geldt ook voor hoopgeleiden in vergelijking met middelbaar en laagopgeleiden en voor 67-80-jarigen in vergelijking met vrijwilligers onder de 67 jaar.

Figuur 3.1
Ervaringen met vrijwilligerswerk, vrijwilligers 18-80 jaar in de gemeente Edam-Volendam (2023)
 (in procenten, n=173)

Bron: online vragenlijst inwoners gemeente Edam-Volendam 2023, Mulier instituut.

40 procent van de vrijwilligers in Edam-Volendam geeft aan voordeel te hebben van de kennis die zij hebben opgedaan in hun betaalde werk (niet in figuur). Voor 32 procent geldt dat niet en voor 28 procent is deze vraag niet van toepassing.

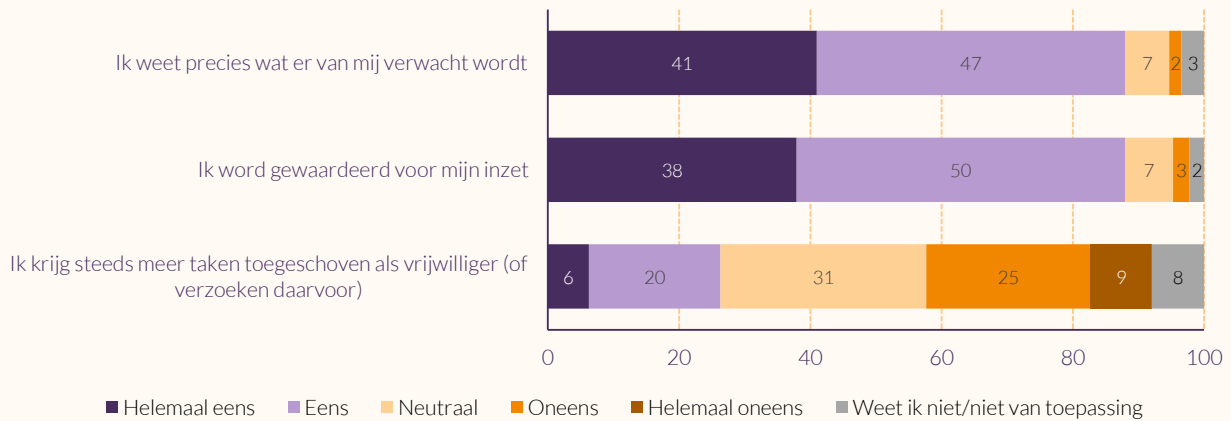
Daarnaast geeft 10 procent van de vrijwilligers aan dat hun werkgever rekening houdt met werknemers die vrijwilligerswerk doen (niet in figuur). Denk bijvoorbeeld aan vrijwilligerswerk doen onder werktijd of het schenken van geld of materialen om vrijwilligerswerk te doen. Een derde van de vrijwilligers geeft aan dat hun werkgever hier geen rekening mee houdt en voor 57 procent is deze vraag niet van toepassing.

Bijna negen op de tien vrijwilligers (88%) in Edam-Volendam weten wat er van hen wordt verwacht (figuur 3.2). Ook 88 procent geeft aan dat zij worden gewaardeerd voor hun inzet als vrijwilliger. Een kwart van de vrijwilligers in Edam-Volendam vindt dat zij steeds meer taken (of verzoeken daarvoor) toegeschoven krijgen. Vrouwen ervaren dat in mindere mate dan de mannelijke vrijwilligers in Edam-Volendam (niet in figuur).

Figuur 3.2

Ervaringen met vrijwilligerswerk, vrijwilligers 18-80 jaar in de gemeente Edam-Volendam (2023)

(in procenten, n=173)

Bron: online vragenlijst inwoners gemeente Edam-Volendam 2023, Mulier instituut.

3.3 Waardering

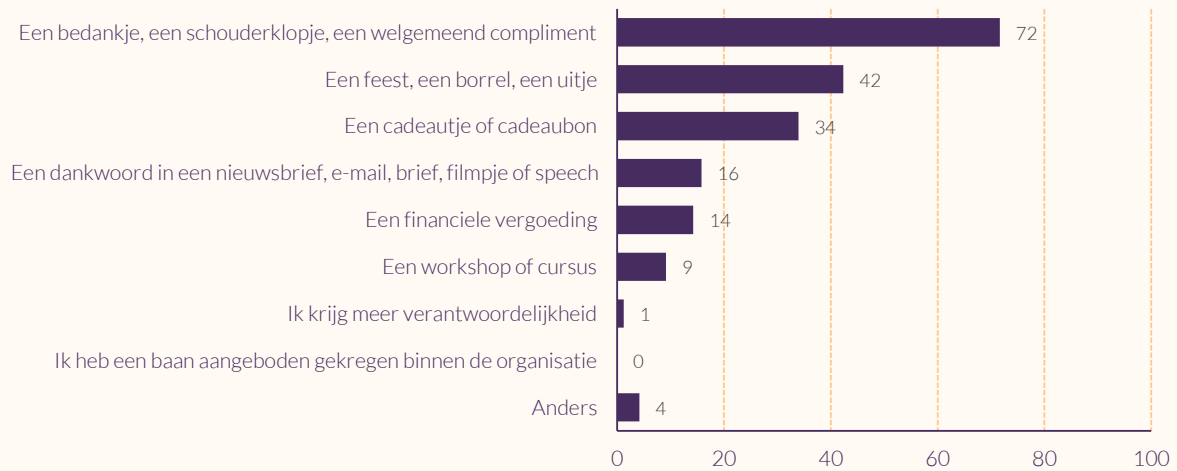
De vrijwilligers in Edam-Volendam die hebben aangegeven dat zij worden gewaardeerd voor hun inzet, hebben we gevraagd in welke vorm zij deze waardering ontvangen (figuur 3.3). Zeven op de tien vrijwilligers (71%) geven aan dat ze waardering krijgen in de vorm van een bedankje, een schouderklopje en/of een welgemeend compliment. Voor 42 procent blijkt de waardering uit een feest, een borrel en/of een uitje en voor 34 procent uit een cadeautje of cadeaubon.

Vrouwen geven vaker aan dan mannen dat zij een workshop of een cursus als waardering ontvangen (niet in figuur). Een financiële vergoeding vindt vaker plaats bij de vrijwilligers onder de 50 jaar dan bij die van 51 jaar en ouder. Een bedankje, een schouderklopje en/of een welgemeend compliment noemen hoogopgeleiden vaker dan middelbaar of laagopgeleiden.

Figuur 3.3

Ontvangen waardering voor het vrijwilligerswerk, vrijwilligers 18-80 jaar in de gemeente Edam-Volendam (2023)

(in procenten, n=166, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: online vragenlijst inwoners gemeente Edam-Volendam 2023, Mulier instituut.

Aan alle inwoners van Edam-Volendam hebben we gevraagd welke vormen van waardering voor hun vrijwillige inzet zij wensen (figuur 3.4). Vier op de tien inwoners (41%) wensen waardering in de vorm van een bedankje, een schouderklopje en/of een welgemeend compliment. 22 procent ziet de waardering graag in de vorm van een feest, borrel en/of uitje. Beide vormen van waardering vinden volgens de vrijwilligers op dit moment ook het meest plaats (figuur 3.3).

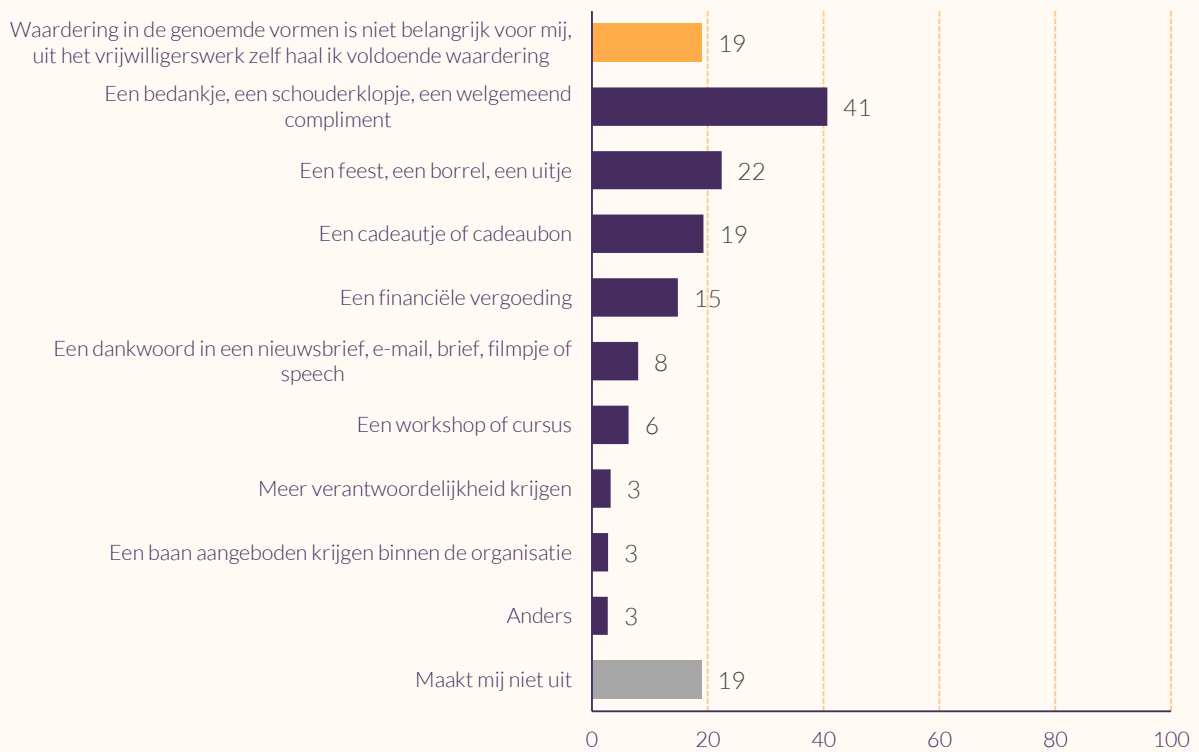
Voor 19 procent van de inwoners van Edam-Volendam is waardering in de genoemde vormen niet belangrijk, omdat zij uit het vrijwilligerswerk zelf voldoende waardering halen.

Vrouwen geven vaker dan mannen aan dat zij een financiële vergoeding voor hun vrijwilligerswerk zouden waarderen (niet in figuur). De inwoners onder de 66 jaar geven dat ook vaker aan dan de 67-80-jarigen.

Figuur 3.4

Gewenste waardering voor het vrijwilligerswerk, vrijwilligers 18-80 jaar in de gemeente Edam-Volendam (2023)

(in procenten, n=309, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: online vragenlijst inwoners gemeente Edam-Volendam 2023, Mulier instituut.

Motieven en belemmeringen

In dit hoofdstuk beschrijven we wat de motieven van en de belemmeringen en voorwaarden voor de inwoners van de gemeente Edam-Volendam zijn om vrijwilligerswerk uit te voeren.

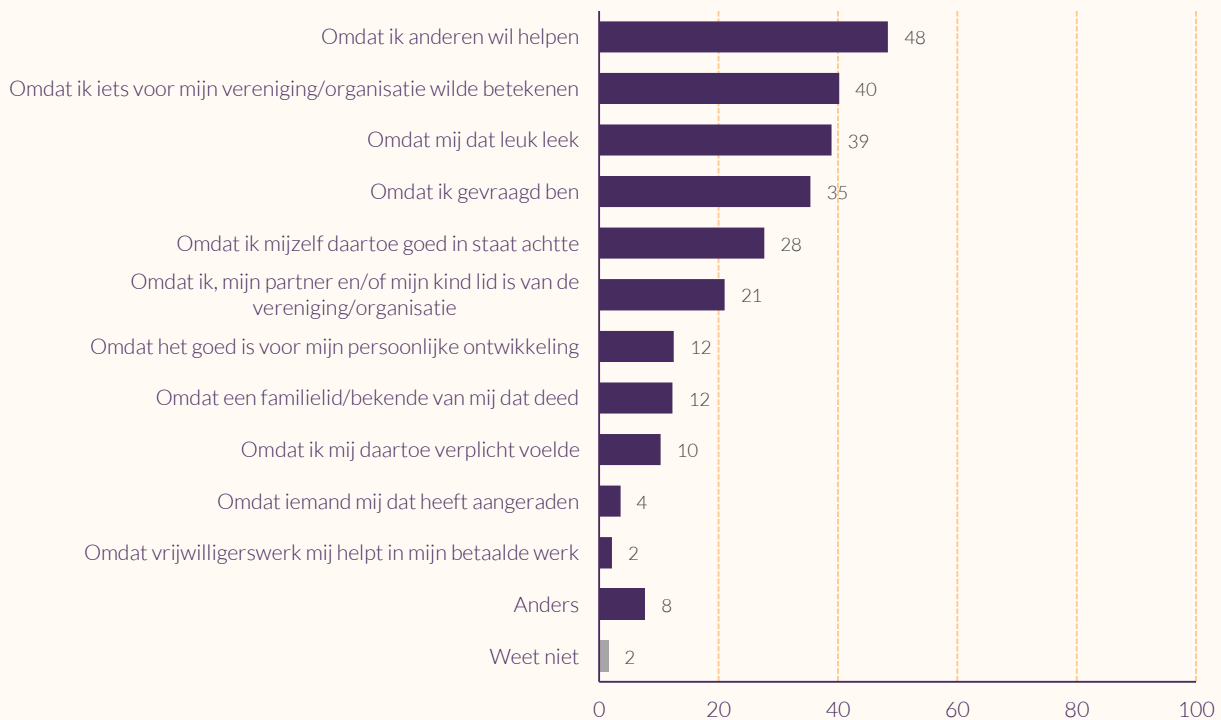
4.1 Motieven

De belangrijkste reden om vrijwilligerswerk te doen is voor de vrijwilligers in de gemeente Edam-Volendam om anderen te helpen. Bijna de helft van de inwoners noemt deze reden (48%, figuur 4.1).

40 procent wil iets betekenen voor hun vereniging/organisatie. Verder vinden de vrijwilligers het vrijwilligerswerk leuk om te doen (39%) en/of zijn ze gevraagd om dit te doen (35%).

Vrouwen geven vaker dan mannen de reden ‘Omdat een familielid/bekende van mij dat deed’ (niet in figuur). Inwoners onder de 66 jaar geven deze reden ook vaker dan 67-80-jarigen. Hoopopgeleiden noemen vaker ‘Omdat ik anderen wil helpen’ en ‘Omdat ik mijzelf daartoe goed in staat achtte’ dan middelbaar en laagopgeleiden.

Figuur 4.1
Redenen om vrijwilligerswerk te doen volgens vrijwilligers (18-80 jaar) in Edam-Volendam (2023)
 (in procenten, n=173, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: online vragenlijst inwoners gemeente Edam-Volendam 2023, Mulier instituut.

4.2 Belemmeringen

De inwoners van de gemeente Edam-Volendam die in 2023 geen vrijwilligerswerk hebben gedaan (n=136), hebben we gevraagd of ze dat in het verleden wel hebben gedaan (niet in figuur). 30 procent heeft in het verleden wel vrijwilligerswerk gedaan. 67 procent heeft nooit vrijwilligerswerk gedaan en 4 procent weet het niet.

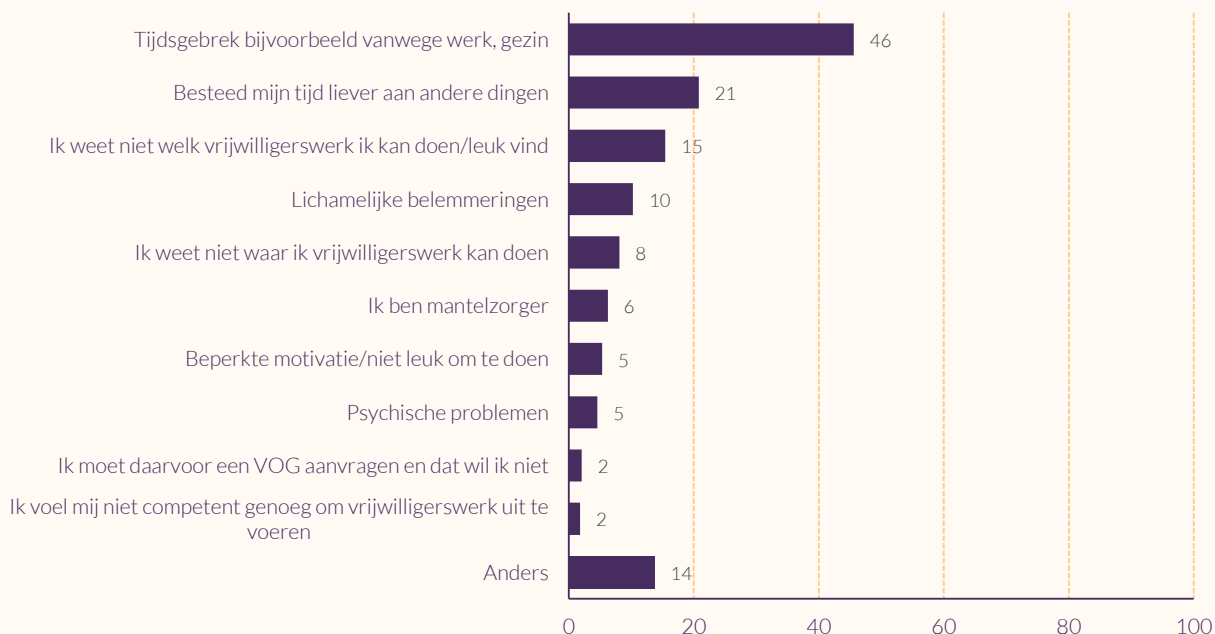
De inwoners die in het verleden vrijwilligerswerk hebben gedaan, hebben we gevraagd waarom ze hiermee gestopt zijn (n=48). De meeste genoemde redenen zijn (niet in figuur):

- verandering in de gezinsituatie;
- kind, partner en/of zichzelf zijn geen lid meer van de vereniging/organisatie;
- mantelzorg moeten geven;
- geen zin meer.

Aan de inwoners van de gemeente Edam-Volendam die nog nooit vrijwilligerswerk hebben gedaan, hebben we gevraagd waarom ze geen vrijwilligerswerk doen (figuur 4.2). 46 procent van deze inwoners geeft aan dat tijdsgebrek vanwege andere werk en gezin een belemmering is. Daarnaast besteedt 21 procent hun tijd liever aan andere dingen.

Figuur 4.2
Belemmeringen om vrijwilligerswerk te doen volgens inwoners (18-80 jaar) die nooit vrijwilligerswerk hebben gedaan, in Edam-Volendam (2023)

(in procenten, n=81, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: online vragenlijst inwoners gemeente Edam-Volendam 2023, Mulier instituut.

4.3 Vrijwilligerswerk in de toekomst

Aan alle inwoners van de gemeente Edam-Volendam hebben we gevraagd of zij in de toekomst (meer) vrijwilligerswerk zouden willen doen. Van de vrijwilligers die in 2023 al vrijwilligerswerk deden, wil 22 procent in de toekomst meer vrijwilligerswerk doen. 39 procent wil dat niet en 39 weet het niet.

Van de inwoners die nog geen vrijwilligerswerk deden in 2023, wil 26 procent in de toekomst vrijwilligerswerk doen. 28 procent heeft hier geen interesse in en 45 procent weet het niet (niet in figuur).

In paragraaf 2.1 hebben we doorberekend dat er in 2023 17.277 vrijwilligers actief waren in Edam-Volendam. Op basis van bevolkingsprognoses (CBS, 2023b) en het aantal inwoners van de gemeente Edam-Volendam dat in 2023 geen vrijwilliger was, maar dat in de toekomst wel zou willen, schatten we dat er in 2030 ongeveer 22.500 vrijwilligers zijn in Edam-Volendam. In 2040 verwachten we dat dit aantal toeneemt tot ongeveer 23.200 vrijwilligers.³

De inwoners van de gemeente Edam-Volendam die in de toekomst (meer) vrijwilligerswerk willen doen (n=75), hebben we gevraagd onder welke voorwaarden zij dit willen doen. De meeste genoemde voorwaarden zijn (niet in figuur):

- 'Als ik vrijwilligerswerk kan doen dat ik leuk vind';
- 'Als het vrijwilligerswerk samen met andere mensen is';
- 'Als het vrijwilligerswerk in de buurt is';
- 'Als het vrijwilligerswerk flexibel is';
- 'Als ik meer tijd heb, bijvoorbeeld door te stoppen met werken'.

³ Dit zijn schattingen op basis van een aantal aannames. De bevolkingsprognoses gaan over de totale bevolking van Edam-Volendam. De percentages in dit onderzoek gaan alleen over de bevolking tussen de 18 en 80 jaar. Bij specifiekere prognoses naar leeftijd wordt de vergrijzing meegenomen en dat kan invloed hebben het aantal vrijwilligers. Houd hier rekening mee bij het interpreteren van de resultaten.

Conclusie & aanbevelingen

In dit hoofdstuk beschrijven we per thema de belangrijkste conclusies over vrijwilligerswerk in de gemeente Edam-Volendam. We kijken ook naar de demografische ontwikkelingen en wat die kunnen betekenen voor het vrijwilligerswerk in de gemeente. We sluiten het hoofdstuk af met enkele aanbevelingen voor de gemeente Edam-Volendam.

5.1 Conclusie

Bijna de helft van de inwoners van Edam-Volendam is vrijwilliger

Van de bevolking van de gemeente Edam-Volendam van 18 tot en met 80 jaar heeft 47 procent in 2023 als vrijwilligerswerk gedaan en 53 procent niet. Doorgerekend naar de totale bevolking betekent dat er in 2023 17.277 vrijwilligers (18-80 jaar) in Edam-Volendam actief waren. Dat percentage ligt iets hoger dan landelijk: in 2022 deed 41 procent van de Nederlandse bevolking aan vrijwilligerswerk.

In Edam-Volendam zijn vrijwilligers vaker te vinden onder de mannen, inwoners in de pensioenleeftijd (67-80-jarigen) en hoogopgeleiden. Landelijk gezien doen mannen en vrouwen even vaak vrijwilligerswerk, maar zit er verschil naar soort organisatie. Zo doen mannen vaker vrijwilligerswerk bij een sportvereniging. In Edam-Volendam zet 39 procent van de vrijwilligers in Edam-Volendam zich in voor sportverenigingen. Dat verklaart mogelijk waarom meer mannen dan vrouwen in Edam-Volendam vrijwilligerswerk doen.

Voor 40 procent van de vrijwilligers in Edam-Volendam in 2023 bestaat het vrijwilligerswerk uit het organiseren of begeleiden van activiteiten, training of scholing.

Weinig bekendheid met vrijwilligersplatform

23 procent van de inwoners in Edam-Volendam is bekend met het vrijwilligersplatform Edam-Volendam voor elkaar. 71 procent is er niet bekend mee en 6 procent heeft er geen mening over. Deze bekendheid ligt nog lager onder inwoners van Edam-Volendam die geen vrijwilliger zijn, terwijl juist daar nog een groot potentieel ligt.

Meeste vrijwilligers zijn tevreden over vrijwilligerswerk

De vrijwilligers in Edam-Volendam zijn over het algemeen zeer tevreden met hun vrijwilligerswerk. Zij geven het gemiddeld een 8,2.

Bijna de helft van de vrijwilligers (48%) in Edam-Volendam doet vrijwilligerswerk om anderen te helpen. Daarnaast willen ze iets betekenen voor de vereniging/organisatie (40%) en vinden ze het leuk om te doen (39%).

De meeste vrijwilligers in Edam-Volendam vinden dat ze genoeg kennis bezitten om de vrijwilligerstaken uit te voeren (91%). Voor een deel van de vrijwilligers komt die kennis uit hun betaalde werk: 40 procent geeft aan voordeel te hebben van de kennis die zij daar hebben opgedaan. Hieruit blijkt dat er een overlap is tussen professionele en vrijwillige activiteiten.

63 procent van de vrijwilligers heeft genoeg tijd om hun vrijwilligerstaken goed uit te voeren. Dit hangt onder andere samen met de levensfase waarin mensen zich bevinden. Zo ervaren 67-80-jarigen (gepensioneerden) vaker genoeg tijd.

Voor 10 procent van de vrijwilligers in Edam-Volendam houdt hun werkgever rekening met werknemers die vrijwilligerswerk doen. Bijvoorbeeld doordat ze vrijwilligerswerk mogen doen onder werktijd.

Vrijwilligers ervaren veel waardering

Bijna negen op de tien vrijwilligers in Edam-Volendam (88%) ervaren waardering voor hun inzet als vrijwilliger. Met name in de vorm van een bedankje, schouderklopje of compliment (71%). 41 procent van de inwoners van Edam-Volendam (zowel vrijwilligers als niet-vrijwilligers) ziet dit als de gewenste vorm van waardering. Dit wijst op het belang van erkenning en relatief eenvoudige waardering voor vrijwilligerswerk.

Tijd nodig voor vrijwilligerswerk

Van de inwoners in Edam-Volendam die in 2023 geen vrijwilligerswerk hebben gedaan, heeft 30 procent dat in het verleden wel gedaan. Veranderingen in de gezinssituatie, geen lidmaatschap meer, mantelzorgtaken en een gebrek aan interesse zijn genoemde redenen om te stoppen met vrijwilligerswerk.

Voor de inwoners van Edam-Volendam die nog nooit vrijwilligerswerk hebben gedaan, is tijdsgebrek vanwege werk en gezin de meest genoemde belemmering (46%), gevolgd door een voorkeur voor andere activiteiten (21%).

Potentie voor meer vrijwilligers in de toekomst

Van de vrijwilligers die in 2023 vrijwilligerswerk deden, wil 22 procent in de toekomst meer vrijwilligerswerk doen. 39 procent wil dat niet en 39 procent weet het nog niet. Van de niet-vrijwilligers in 2023 staat 26 procent open voor vrijwilligerswerk. 28 procent heeft geen interesse en 45 procent twijfelt nog.

We is dus een potentieel voor meer vrijwilligerswerk, zowel bij een deel van de bestaande vrijwilligers als voor nieuwe vrijwilligers.

Voor degenen die vrijwilligerswerk in de toekomst overwegen, zijn verschillende voorwaarden van belang. Bijvoorbeeld dat het vrijwilligerswerk leuk is, dat ze kunnen samenwerken met anderen, dat het in de buurt en flexibel is en dat ze er tijd voor hebben. Deze bevindingen benadrukken het belang van het bieden van diverse en aantrekkelijke vrijwilligersmogelijkheden.

5.2 Aanbevelingen

Zet in op de motieven en waardering van vrijwilligers

Om vrijwilligerswerk aantrekkelijk te maken, is het belangrijk om in te spelen op de motieven van (potentiële) vrijwilligers. En om vrijwilligers het gevoel te geven dat hun werk gewaardeerd wordt.

Vrijwilligers hechten waarde aan eenvoudige gebaren van waardering, zoals bedankjes en complimenten. Dit kan een bedankje zijn in de vorm van een brief van de burgemeester, een evenement zoals een vrijwilligersfeest of -borrel, of vrijwilligers in de schijnwerpers zetten op de sociale media. De gemeente Edam-Volendam heeft dit in het verleden al eens gedaan door een vrijwilligersontbijt, een bedankje via de Doing Good Loterij en een gratis concert.

Verder blijkt dat met name jongere en hoogopgeleide vrijwilligers interesse hebben in persoonlijke ontwikkeling, zoals workshops en cursussen. Het platform Edam-Volendam voor elkaar kan hierin faciliteren.

Creëer meer bekendheid voor het platform Edam-Volendam voor elkaar

Het platform Edam-Volendam voor elkaar speelt in op verschillende belangrijke aspecten binnen het vrijwilligerswerk. Het brengt vraag en aanbod samen en neemt zo belemmeringen zoals onbekendheid met vrijwilligersmogelijkheden of het vinden van tijdelijke projecten weg. Ook biedt het platform mogelijkheden voor scholing door workshops en cursussen en voor beantwoording van hulpvragen, en biedt het inspiratie en waardering.

Maar het platform wordt momenteel niet maximaal gebruikt. Zo worden er geen cursussen of workshops aangeboden. Een belangrijke uitdaging is het vergroten van de bekendheid van het platform. Dit betekent het platform actief promoten en de genoemde voordelen van het platform benadrukken.

Stimuleer werkgevers om vrijwilligerswerk te faciliteren

Tijd is een belangrijke belemmering om vrijwilligerswerk te doen. Veel mensen besteden een groot deel van hun dag aan een betaalde baan. Slechts bij een klein deel van de vrijwilligers houdt hun werkgever op dit moment rekening met het vrijwilligerswerk wat zij doen (bijvoorbeeld doordat zij het onder werktijd mogen doen).

De gemeente kan werkgevers stimuleren om vrijwillige inzet onder hun personeel te bevorderen door bestaande initiatieven op te merken, te ondersteunen en te waarderen. Daarnaast kan de gemeente zelf het goede voorbeeld geven en laten zien op welke manier het College, de raadsleden en de ambtenaren zich vrijwillig inzetten.

Het stimuleren van werknemersinzet kan een alternatief zijn voor financiële sponsoring. Vooral voor organisaties in zorg en welzijn, die vaak meer behoefte

hebben aan menskracht dan aan financiële steun. Voor bedrijven kan dit een manier zijn om hun maatschappelijke betrokkenheid in de gemeente te tonen.

In 2021 werd hier al eerder op ingestoken door een oproep in onder andere het [Volendams Dagblad](#) en via [LinkedIn](#). In deze oproep werden ondernemers gestimuleerd om vrijwilligerswerk te gebruiken voor een teambuildingsuitje via het platform Edam-Volendam voor elkaar.

Bronnenlijst

Bronnen

CBS (2023a). [Vrijwilligerswerk 2022](#).

CBS (2023b). [Regionale prognose 2023-2050; bevolking, intervallen, regio-indeling 2021](#).

Bijlage 1 - Achtergrondkenmerken steekproef

Tabel B1.1

Achtergrondkenmerken gewogen steekproef bevolking 18-80 jaar in de Edam-Volendam

(in procenten, n=309)

Geslacht

Man	50
Vrouw	50

Leeftijd

18-50 jaar	46
51-66 jaar	34
67-80 jaar	20

Opleidingsniveau

Laag	34
Middelbaar	42
Hoog	24

Huishouden

Alleenstaand	20
Gezin met kinderen	51
Twee personen zonder (thuiswonende) kinderen	29

Maatschappelijke positie

Werkende met betaald werk/eigen bedrijf	62
Werkloos/werkzoekend	1
Gepensioneerd of met vervroegd pensioen	22
Arbeidsongeschikt	4
Scholier of studerende	3
Huisman/huisvrouw	5
Anders	3

Aantal uur werkzaam (n=173)

Minder dan 12 uur per week	2
12 tot 30 uur per week	26
30 uur per week of meer	73

Geven van mantelzorg

Ja	18
Nee	80
Weet ik niet	2

Aantal uur mantelzorg (n=64)

1-3 uur per week	38
4-10 uur per week	43
11 uur of meer per week	19

Bron: online vragenlijst inwoners gemeente Edam-Volendam 2023, Mulier instituut.

